

WSPÓŁPRACA EKONOMICZNA MIĘDZY KRAJAMI SOCJALISTYCZNYMI
I KAPITALISTYCZNYMI A BEZPIECZEŃSTWO EUROPEJSKIE(V Międzynarodowa Szkoła Młodych Ekonomistów Akademii Nauk Krajów
Socialistycznych)

Międzynarodowy Dom Dziennikarza w Warnie (Bułgaria) w dniach od 14 do 28 maja 1973 r. gościł uczestników kolejnego spotkania ekonomistów krajów socjalistycznych. Organizatorem V letniej szkoły, poświęconej problematyce współpracy gospodarczej między krajami socjalistycznymi i kapitalistycznymi, był Instytut Ekonomiczny Bułgarskiej Akademii Nauk (dyrektor szkoły — dr nauk ekonomicznych Christos Fundulis, odpowiedzialny za stronę naukową — kandydat nauk ekonomicznych Nansen Behar, za sprawy administracyjne — kandydat nauk ekonomicznych Christo Nokov). W spotkaniu udział wzięło 14 wykładowców i 35 słuchaczy. Reprezentowali oni różne instytucje naukowe Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, Polski, Rumunii, Węgier i ZSRR. W charakterze gości uczestniczyli: prof. dr Lutz Maier, zastępca dyrektora Instytutu Międzynarodowej Gospodarki i Polityki w Berlinie, przewodniczący Sekretariatu Wielostronnej Komisji do Spraw Badania Współczesnego Kapitalizmu dr Horst Heininger, przedstawiciel NRD w Wielostronnej Komisji dr Mirosław Rumler, przedstawiciel Czechosłowacji w Wielostronnej Komisji dr Kiril Kirjakov, zastępca dyrektora Instytutu Ekonomicznego Bułgarskiej Akademii Nauk.

Otwarcia obrad dokonał sekretarz Komitetu Okręgowego Komunistycznej Partii Bułgarii w Warnie tow. Ilja Georgijew, wskazując m. in. na fakt, że rozwój związków gospodarczych w dużym stopniu może przyczynić się do rozwiązania problemu bezpieczeństwa w Europie oraz podkreślając dużą aktualność dyskutowanych problemów.

Ożywioną i interesującą dyskusję zainaugurował akademik Jewgienij Kamenow (Bułgaria), charakteryzując istotę i ogólne cechy współczesnej gospodarki światowej, podstawowe rodzaje powiązań i wzajemnych stosunków oraz specyfikę niektórych form. Poświęcając wiele uwagi ekonomicznym stosunkom między krajami socjalistycznymi i kapitalistycznymi, szczególnie podkreślił, że teoretyczne wyjaśnienie charakteru tych stosunków i rządzących nimi praw ekonomicznych jest bardzo trudnym i złożonym, ale niezwykle ważnym problemem naukowym.

Możliwości współpracy gospodarczej między Wschodem a Zachodem w świetle Europejskiej Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy, przedstawił doc. dr habil. Zdzisław Nowak (Polska). Stawiając generalną tezę o istniejących już dużych możliwościach współpracy gospodarczej między Europą socjalistyczną i kapitalistyczną i dalszym wzroście tych możliwości, wskazał zarówno na rolę czynników ekonomicznych jak i politycznych w kształtowaniu wzajemnych stosunków gospodarczych, na najbardziej nowoczesną ich formę, tj. kooperację oraz na nadzieje jakie wiązać można z Europejską Konferencją Bezpieczeństwa i Współpracy. Przesłanki ogólnoeuropejskiej współpracy i perspektywy jej rozwoju szczegółowo analizował również dr nauk ekonomicznych P. I. Chwojnik (ZSRR), podkreślając, że w warunkach współczesnej rewolucji naukowo-technicznej coraz większego znaczenia nabierają obiektywne przesłanki dla międzynarodowego podziału pracy, oraz że międzynarodowa współpraca spełni swoje zadanie tylko wówczas, gdy opierać się będzie na równości i wzajemnych korzyściach partnerów oraz zrezygnuje z naru-

szania suwerenności narodowej (także w zakresie decydowania o zasobach narodowych) i z dyskryminacji w handlu zagranicznym.

Chociaż w dyskusji dominowała problematyka wzajemnych stosunków gospodarczych między europejskimi krajami socjalistycznymi i kapitalistycznymi, z całą swoją różnorodnością i specyfiką, nakreślono także szersze tło, tej tematyki, charakteryzując ogólnie stosunki Wschód — Zachód. Rozwój handlu i kooperacji między krajami socjalistycznymi i kapitalistycznymi w szerokim ujęciu zagadnienia przedstawił akademik Iwan Stefanow (Bułgaria). Jednym z czynników, wywierającym duży wpływ na rozwój ogólnoeuropejskiej współpracy gospodarczej jest proces integracji zarówno socjalistycznej, jak i zachodnioeuropejskiej. Wokół tych problemów toczyła się ożywiona dyskusja, oparta na pięciu referatach: prof. Dimitra Wasilewa (Bułgaria), *Ekonomiczne stosunki między Wschodem a Zachodem w warunkach integracji*, dra Trägersa (NRD), *O niektórych problemach ekonomicznej współpracy między państwami socjalistycznymi i kapitalistycznymi w warunkach ekonomicznej integracji socjalistycznej*, kandydata nauk ekonomicznych Miłko Daskałowa (Bułgaria), *Polityka handlu zagranicznego EWG i problemy współpracy ekonomicznej między krajami kapitalistycznymi i socjalistycznymi*, starszego pracownika naukowego Iwana Dimitrowa (Bułgaria), *Polityka rolna EWG i możliwości rozszerzenia handlu produktami rolnymi między państwami socjalistycznymi i krajami Wspólnego Rynku*, dra Swatopluka Tikala (Czechosłowacja), *Problemy rozwoju stosunków ekonomicznych między Wschodem a Zachodem i przewidywane skutki rozszerzenia Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej*. Lektorzy w tej grupie problemowej scharakteryzowali warunki w jakich rozwija się integracja zachodnioeuropejska, oraz omówili sprzeczności jakie wywołuje ona w świecie kapitalistycznym i jej reperkusje w gospodarce światowej. Przedstawili równocześnie istotę ekonomicznej integracji państw socjalistycznych i możliwości różnego rodzaju (typu) wzajemnych powiązań między europejskimi ugrupowaniami integracyjnymi państw należących do różnych systemów społeczno-ekonomicznych. Niejednokrotnie udowodniano pogląd, że dalsza intensyfikacja współpracy ogólnoeuropejskiej w warunkach rozwoju procesów integracyjnych ma pełne szanse powodzenia, jeżeli z jednej strony, kraje socjalistyczne prowadzić będą skoordynowaną politykę w stosunku do EWG, z drugiej zaś — nastąpi liberalizacja polityki handlowej tego ugrupowania, wreszcie jeżeli wspólnie poszukiwać się będzie nowych form współpracy, odpowiadających obu partnerom. Zwracano także uwagę, że proces rozszerzania Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej stwarza nowe problemy, przede wszystkim w stosunkach handlowych między wschodnią i zachodnią Europą. Przyśpieszenie do EWG takich państw, jak Wielka Brytania, Dania i Irlandia wpłynąć będzie na ograniczenie eksportu niektórych towarów z krajów socjalistycznych (przede wszystkim produktów rolnych), może także utrudniać eksport wyrobów przemysłowych. W związku z tym, przed krajami RWPG stanie problem podjęcia zdecydowanych kroków w kierunku optymalizacji struktur przemysłowych.

Wobec istniejących trudności obiektywnych i stwarzanych przez politykę EWG oraz dyskryminacji krajów socjalistycznych w handlu światowym, w przyspieszeniu rozwoju wzajemnych stosunków gospodarczych między krajami Wschodu i Zachodu dużą rolę mogą odegrać inne formy współpracy gospodarczej. Wielu autorów wskazywało na takie możliwości, podkreślając szczególnie perspektywy i atrakcyjność kooperacji przemysłowej. Kooperacji przemysłowej między Wschodem a Zachodem na tle ogólnych tendencji do międzynarodowych powiązań tego typu, występujących w gospodarce światowej, poświęcił swoje wystąpienie prof. Grigor Popisakow (Bułgaria). Dyskutowano nad samym pojęciem, licznymi formami kooperacji, ukazywa-

no rozmiary i metody tego zjawiska, podkreślano szerokie możliwości jakie stwarza ta forma współpracy. Nie przesłaniało to jednak występujących licznych utrudnień i istniejących granic, wynikających przede wszystkim z różnych systemów społeczno-ekonomicznych w jakich działają potencjalni partnerzy.

Z zagadnień specjalistycznych, które stały się także przedmiotem szczegółowych rozważań, na uwagę zasługuje rola transportu w rozwoju współpracy ekonomicznej między państwami socjalistycznymi i kapitalistycznymi, przedstawiona przez prof. Stefana Cankowa (Bułgaria) oraz stan i perspektywy ekonomicznej współpracy między państwami bałkańskimi. Zagadnienie to, ze szczególnym uwzględnieniem miejsca i roli Bułgarii zreferował dr nauk ekonomicznych Christos Fundulis (Bułgaria). Dwa ostatnie referaty wygłoszone przez doc. dr habil. Wirginię Grabską (Polska) o możliwościach i granicach ogólnoeuropejskiej współpracy gospodarczej i dr Ferencę Kosmę (Węgry) na temat perspektywicznych warunków rozszerzenia współpracy ekonomicznej między Wschodem a Zachodem, stanowiły niejako podsumowanie dwutygodniowej dyskusji. Zwrócono nie tylko uwagę na brak pełnej i adekwatnej definicji pojęcia „współpraca gospodarcza”, na dużą różnorodność stosowanych interpretacji, ale nawiązano także do czynników rozwoju współpracy ogólnoeuropejskiej, zarówno z punktu widzenia krajów zachodnioeuropejskich, jak i socjalistycznych. Na tym tle ukazano trudności i bariery współpracy mające charakter przejściowy i mogące ulec likwidacji, poprzez wzajemne dostosowywanie się oraz adoptowanie przez obie strony potrzebnych dla współpracy gospodarczej mechanizmów, ale wyraźnie zaakcentowano także konkretne granice, wynikające z odmienności systemów społeczno-ekonomicznych w obu grupach krajów, odmienności pociągającej za sobą zróżnicowanie celów i wartości społecznych. Nie zniechęcało to jednakże do prób poszukiwania konkretnych rozwiązań prowadzących do likwidacji licznych przeszkód, do przełamania ekonomicznej izolacji dwóch części Europy. Podkreślano, że wymagać to będzie dużego wysiłku każdej ze stron, dokonania przemian nie tylko ekonomicznych, ale także psychologicznych w społeczeństwach państw europejskich. Duże zainteresowanie wzbudziło zastosowanie modeli matematycznych do oceny stanu i perspektyw rozwojowych powiązań ekonomicznych między Wschodem i Zachodem. Rozwój współpracy gospodarczej między krajami socjalistycznymi a kapitalistycznymi, szczególnie zaś między państwami wschodniej i zachodniej Europy, jest tak złożonym kompleksem problemów i spraw, że na obecnym etapie wiedzy o tym procesie i wobec ciągle zmieniających się warunków jego rozwoju, nie sposób udzielić ostatecznych i wyczerpujących odpowiedzi na wiele z nasuwających się pytań. Podkreślił to w swoim wystąpieniu końcowym dyrektor szkoły, wyrażając równocześnie serdeczne podziękowanie Komisji Wielostronnej Akademii Nauk Krajów Socjalistycznych do Spraw Badania Współczesnego Kapitalizmu za podjęcie tej problematyki a wykładowcom i słuchaczom za bardzo dobre przygotowanie i ożywioną twórczą dyskusję.

Do dobrej tradycji tego rodzaju spotkań należy prezentowanie osiągnięć gospodarczych, społecznych i kulturalnych oraz walorów krajoznawczych kraju i regionu goszczącego uczestników spotkań młodych ekonomistów. Spotkaniom tym towarzyszy niezmiennie serdeczna atmosfera, sprzyjająca nawiązywaniu kontaktów między młodymi naukowcami, bezpośredniej wymianie myśli i informacji. Kilkuletnie doświadczenia potwierdzają raz jeszcze nieodzowność kontynuowania współpracy naukowej krajów socjalistycznych również w takiej formie.

H. D.